

Совхозмудиг цугтагзынь олзта-орута болгъхмн

СОВЕТСКО СОЮЗИН Коммунистическ партин XXI хурт деер Н. С. Хрущевин кех докладин тезисмүд, барт баралдад гарч одон, ода түүгяр, делгү, төгәлнэгдән, цуг ери-нутгар, альд болв чиги, ик шунлгта күр-күүндөр келдждж йовна.

Ур Н. С. Хрущевин докладин тезисмүдт, бөрхи долан жилин эргид, мана ери-нутгин оли-әмтнә әдл-ахут цаарандь ягъдждж улм хурдар делгүлх болна, түүнә тускар, кеңү гидг тодрха программ темдгджджәнә. Тер тезисмүдт келгджджәх шидрк долан жилин программар болхла, селәнә әдл-аху бас ик гидг омггар, делгүггар, нам алык халхарнь болв чиги, берк тегиш кевәр бөджд, бөдлхмн.

Давси цөөки джилмүдин эргид Коммунистическ партин боли Советск правительствин килмджин иилчәр мана республикин селәнә әдл-аху, мана колхозмуд боли совхозмуд урдкаси улм батрдж, бөджд, бөдлснь нам кенд болв чиги, тодрха ил медгднә.

Эн джил мана республик, селәнә әдл-ахун цуг оли зүси көдлмшән йир сән хамцнэггүггар, дегц нийцнэггүггар күңәдждж чадв. Республикин колхозмуд боли совхозмуд эн джил 11 сай 500 минггын пууд буудя государствд орулдж өгцхәв. Эди данггар 1 сай 500 минггь шаху гектар газрт бөс хадад 590 минггын тонн күргдждж малин хот белдждж авцхав. 368 минггын тонн силос б е л д г д в. М а л д а н белден хотиннь кемджәгинь тоолхла, эн джил, мана республикин колхозмуд боли совхозмуд нидн джилникәр болхла, 5 дакдждж үлү белден болдждж гарчана. 104 минггын тонн сән шимтә нәри хот белдгдв. Эн тоотиг цугтагзынь тоолад авад ирхлә, малин чинән, тонь, шимшүүснь, цаарандан улм бөдлждж бөхнь мел лавта.

Селәнә әдл-ахун көдлмшт темдгтә сән диллвмүд бәрси төләдн мана республикиг, эн джил, Цугсоюзин Селәнә Әдл-ахун Гәәхүлин комитетин негдгч девенгын дипломар ачлв. Энүнәс нань онц зөвәр оли колхозмуд боли совхозмуд, селәнә әдл-ахун көдлмшин өмн нүүрт йовцхав, нердән туурулцхаси улс бас ачлгдцхав.

Цуг эн тоот көдлмшт, мана республикин совхозмудин ач-туснь басл ик.

Мана республикин совхозмуд джил ирвәс батрад, ясрад, эднәс кесгнь йоста чанггь, батта, үни байн ик орута әдл-ахус болдждж хуврдж йовцхана.

1956 джил мана республикин совхозмуд 35 сай арслнэгг мөнгтнә гарула харггцхала. Тернь, мууггар, салнгар көдлснә учр бәәсмн.

1957 джил мана әдл-ахун джилнәг арән гидждж 190 минггын арс-

лнә мөнгнә орутаггар төгскәңцхәлә. Болв зуг, 17 совхозмуд тиггхд чиги гарула харггцхала.

Эн жилин көдлмшин дигәр урдаснь уктад, шиндждләд, кирпәд хәләхлә, гарута совхозмудин тонь йир цөн болхнь мел ил лавта.

Ода бәәх тооггар болхла, юнкүн болхнь, совхоз болггын джилг ягъдждж төгскәхнь ил болдждж одв.

1958 джилг мана республикин совхозмуд 25 сай арслнә мөнгтнә орутаггар төгскәңцхәхмн.

Эн жилин күңәнггүггәстәггар келден цуг алык нег көдлмшин ашар болхла, ард хоңрдж, нерән гутадаждж йовх совхозмуд ода чиги зөвәр оли бәәңцхәнә. Хоңрдж йовх совхозмудин тоод ним совхозмуд заадждж келдждж болхмн: Приозерн района Чкаловин нертә совхоз, бас эн района «Сухотинский» совхоз, Целинн района «Прудовый» совхоз. Эн совхозмуд эн джил зөвәр ик гару өгм өнггтә.

Совхоз гарута болдг учринь — совхозин коллективин, юмна түрүнд гардачриннь му көдлмшиннь аш гидждж келх кергтә.

Совхозмудин зәрм гардачир, партиин организацин бийснь, көдлмшиннь ашинь тоодждж, дигдждж хәләхш, яхла үнтә болна, яхла килвр болна, совхоз ямаран хаалггар бөдждж-бөсдждж йовна, ямаран кевәр көдлмшән ясерулдж болх болна, эди зәрмдән ним тоотиннь тускар тоолцхав.

Ур Н. С. Хрущевин докладин тезисмүдт келгджджәсәр болхла, ирх долан жилин туршарт, селәнә әдл-ахут бөдлүллггар күңәгдх төрмүд оли болси деерән йир элдв ик чинртә.

Торггын нооста хөөдиннь тооггын 1960 джил күртл 3 сай күргх, бөд малиннь тооггын 190 минггь күргх, өндгдгдг нуггединнь тооггын 200 минггь күргх — ним дааврта төрмүд мана республикин өмн тәвгджджәнә.

Эн төрмүдиг күмн кевәр, йоста гуджртгәггар күңәдждж чадхла, эн йовдл, мана республикин цуг күчкөлсчирин, партиин боли советск организацин, мел цугтанин нернь болдждж тусхмн. Цуг эн тоотиг сәәнәр күңәхин эркд мана республикин колхозмудар боли совхозмудар онц әмти дунд социалистическ дөрлдәг улм делгүлх кергтә.

МАНА РЕСПУБЛИКИН совхозмудиг цугтагзынь орутаггар көдлүлхәр седхлә, мел цуг эв-арггын бәәнә. Партиин боли советск организаци гардвран чанггәдждж улм ясерулхла, эн совхозмудин гардачнрас көдлмшин неквириг чанггәхлә — эн йовдл совхозмудин көдлмшиг шинәс бөдлүлдж, совхоз болггыниг олзта-орутаггар көдлг болггәлггнд лавта дөңь-нөкд болхнь мел алдг уга.